

*М. М. Бричко, канд. екон. наук,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ФАКТОР ПОГЛИБЛЕННЯ ФІНАНСІАЛІЗАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

Глобальну економічну кризу 2008–2009 рр. характеризують як фінансову за природою її походження, змістом та основними її проявами. Починаючи з 1980-х років, неефективна політика держави та відсутність обмежуючих заходів дозволила фінансовому сектору активно розвиватися, досягати високих темпів зростання та посилювати вплив фінансів на економічний і соціальний розвиток.

Державна інтервенція, зокрема заходи державної політики щодо зниження процентних ставок, збільшення грошової маси, надання екстреної фінансової допомоги, державного гарантування банківських депозитів, вливання додаткового фінансового капіталу, утилізації токсичних активів і реструктуризації боргу, спричинила трансформаційні процеси в економічній системі України та призвела до зростання ролі фінансового сектору економіки порівняно з іншими видами економічної діяльності. Цей процес в економіці отримав назву “фінансіалізація” і проявився:

- на макроекономічному рівні – у збільшенні кількості фінансових активів і фінансових інститутів, а також значному посиленні залежності економічних циклів від коливань фінансового ринку;
- на мікроекономічному рівні – у посиленні ролі фінансових методів стимулювання та фінансового контролю в менеджменті корпорацій, нарощення фінансових активів, а також посилення ролі фінансового ринку як визначального фактора стратегії акціонерних товариств.

Такі суперечливі зміни масштабів і значення фінансових відносин дозволили зарубіжним і вітчизняним науковцям визначати фінансіалізацію економіки в негативному аспекті. Так, деякі економісти вважають фінансіалізацію економіки причиною породження глобальної економічної кризи. Процес фінансіалізації американським економістом Джеральдом Епстіном визначається як “зростання значення “акціонерної вартості”, як головного засобу корпоративного управління, домінування фінансової системи на основі ринку капіталу над фінансовою системою на основі власного капіталу банків”. Безсумнівно, що процес фінансіалізації, найбільш вираженими індикаторами якого є акцент на зростанні акціонерної вартості, кількості й обсягів угод злиття та поглинання, а також зміна системи та рівня оплати праці та мотивації керівних

співробітників, здійснив серйозний вплив на трансформацію системи корпоративного управління корпорацій. Тому на мікроекономічному рівні фінансіалізація посилює роль вартісно орієнтованого управління як концепції корпоративного управління в контексті нарощення акціонерної вартості компанії.

Узагальнюючи результати досліджень вчених-економістів, можна стверджувати, що моделі корпоративного управління в Німеччині та Японії, які спрямовані на забезпечення інтересів широкого кола стейкхолдерів корпорацій, виявились не тільки більш соціально орієнтованими ніж моделі корпоративного управління в США та Великобританії, які направлені на зростання акціонерної вартості, але економічно більш ефективними.

Структура власності та корпоративна структура в американських компаніях зазнала істотної критики пов'язаної з пріоритетністю короткострокових фінансових доходів акціонерів над довгостроковими інвестиціями у виробництво. Залучивши інтереси працівників, клієнтів, постачальників і держави, корпорації з Німецькою або Японською системою корпоративного управління мають кращі можливості доступу до більших обсягів приватних інвестицій і прибутків, відповідно.

Отже, вітчизняним корпораціям, яким характерні риси американської системи корпоративного управління, формують прибуток головним чином через фінансові канали, а не виробництво чи торгівлю товарами, наданням послуг. Така тенденція загострить процес фінансіалізації вітчизняної економіки та може спонукати різке погіршення економічного стану країни, що виявляється в значному спаді виробництва, порушенні виробничих зв'язків, що склалися, а також банкрутстві провідних установ та організацій.

Бричко, М.М. Корпоративне управління як фактор поглиблення фінансіалізації вітчизняної економіки [Текст] / М.М. Бричко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції (30–31 жовтня 2014 р.). – Суми : УАБС НБУ, 2014. – С. 42-43.